

VIDES FAKTORI UN TO IETEKME UZ BĒRNU UZVEDĪBU UN ATTĪSTĪBU

Valmieras SOS bērnu ciemats,

Anita Vaivode

25/11/2025

Par mani:

16+3

- Valmieras SOS bērnu ciemata vadītāja
- Pieredze bērnu tiesību aizsardzībā un alternatīvajā aprūpē
- Sociālā pedagoga izglītība, specialitāte – darbs ar bērniem sarežģītās situācijās

Ārpus sociālās jomas:

- 16+ gadu pieredze foto aģentūrā F64, kā redaktorei, projektu koordinatorei, loģistikas vadītājai
- Darbs lielos publiskos pasākumos (maratoni, festivāli, prezidentūras projekti)
- Mediju, komunikācijas, dizaina un projektu vadības pieredze

Unikāla pieredzes kombinācija: vadība + radošums + sociālā joma

Π

NATURE VS NURTURE

UN BIOPSIHOSOCIĀLAIS MODELIS

Nature (daba/iedzimtība)

Viss, ko bērns **piedzimstot jau nes sev līdzi:**

- gēni
- temperaments
- iedzimtas spējas
- bioloģiskie faktori

Nature piekritēji saka: bērna potenciāls un personība lielā mērā ir **iepriekš noteikta**.

Nurture (audzināšana / vide)

Viss, ko bērns **iemācās un piedzīvo dzīves laikā:**

- vecāku audzināšanas stils
- emocionālais atbalsts
- draugi, skola, kultūra
- pieredzes un iespējas
- traumas vai pozitīvi notikumi

Nurture piekritēji saka: bērna personību veido **tas, kādā vidē viņš aug**.

BIOPSIHOSOCIĀLAIS MODELIS

Uzvedība = bio + psiho + sociālā mijiedarbība

Bio (bioloģiskie faktori)

- iedzimtība
- smadzeņu attīstība
- hormoni
- nervu sistēmas īpatnības
- veselības stāvoklis
- miegs, uzturs, hronisks stress

temperaments

Psiho (psiholoģiskie faktori)

- emocijas
- personības iezīmes
- pašvērtējums
- domāšanas un problēmu risināšanas veidi
- traumas un pieredzes ietekme
- psiholoģiskā elastība

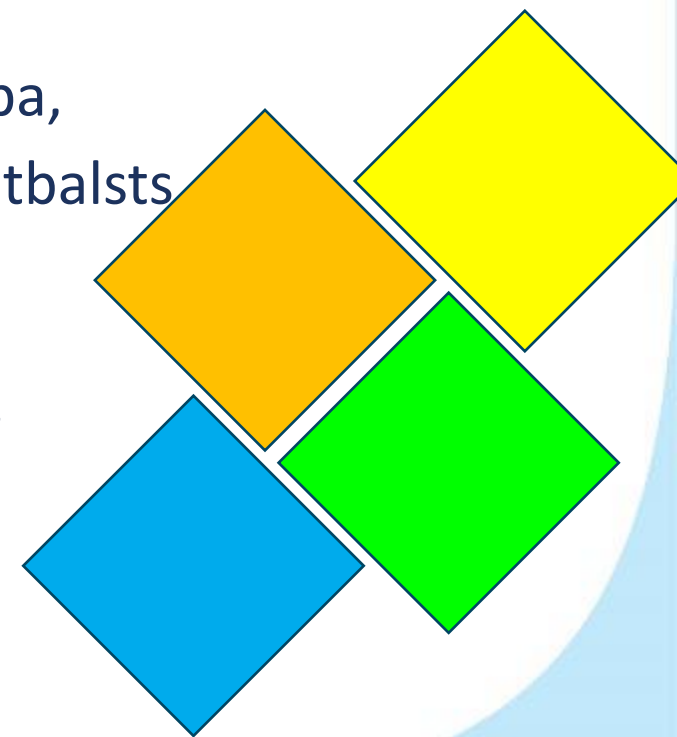
Sociālie faktori

- ģimene un pieķeršanās attiecības
- draugi, vienaudži
- skola, kopiena
- kultūra un sabiedrības normas
- sociālekonomiskā vide
- drošība, stabilitāte

VIDES FAKTORI BĒRNA ATTĪSTĪBĀ

- **Fiziskā vide:** telpas kārtība, apgaismojums, troksnis, drošība, pārvietošanās brīvība, dabas pieejamība
- **Emocionālā vide:** pieķeršanās, drošības sajūta, prognozējamība, audzināšanas metodes, konflikti, stabilitāte un emocionālais atbalsts
- **Sociālā vide:** vecāku reakcijas, skolas kultūra, grupu dinamika, nodarbinātības slodze, rutīnas, vērtības, tradīcijas
- **Digitālā vide:** ekrānlaiks, sociālie tīkli, digitālā drošība

SENSORĀS FUNKCIJAS UN TRAUMA

- Sensorās sistēmas: redze, dzirde, tauste, oža, garša, līdzsvars, propriocepcija
- Sensorās funkcijas → drošība, koncentrēšanās, emocionālā regulācija
- Traumas ietekme: jūtība vai recidīvs

NEVARDARBĪGĀ AUDZINĀŠANA UN VIDES NOZĪME

Fiziskā vide kā instruments

Emocionālā vide kā instruments

Sociālā vide kā instruments

SPECIĀLISTU ZINĀŠANAS UN KOMPETENCES

Zināšanas ietver:

-
- Bērna tiesības
- Vardarbības veidiem un sekām
- Cieņpilnas komunikācijas pamatiem
- Bērna attīstības izpratni

Praktiskās kompetences ietver:

Pozitīvas audzināšanas metodes:

- Robežu noteikšana bez sodiem un fiziskas piespiešanas.
- Problēmu risināšana kopā ar bērnu, iesaistot viņu lēmumu pieņemšanā.

2. Emocionālā atbalsta sniegšana:

- Spēja atpazīt un nosaukt bērna emocijas.

3. Konflikta risināšana bez vardarbības:

- Spēja būt piemēram – modelēt cieņpilnu uzvedību ikdienā.

4. Sadarbība ar citiem pieaugušajiem:

- Spēja sadarboties ar izglītības iestādēm, sociālajiem dienestiem vai citiem speciālistiem bērna interesēs.

5. Pašrefleksija:

- Gatavība mācīties un pielāgot savu pieeju bērnam.

KOMANDAS VADĪŠANA CAUR VĀJĪBĀM KĀDĒĻ MĀCĪJOS SOCIĀLO PEDAGOĢIJU?

- Vadītājs uztur līdzsvaru: apzinātība, robežas
- Vadīt caur ievainojamību = autentiskums + pieejamība
- Iekļaušana un drošība kā komandas vērtības

VADĪTĀJS KĀ REGULĀCIJAS MODELIS

Drošai attīstībai kaitējošas vides iezīmes un izrietošās rīcības

BĒRNIEM UN DARBA VIETĀ

Aspekts	Bērna audzināšanas konteksts	Kolektīva vadīšanas konteksts
Nepiemērotas prasības un sagaidījumi		
Emocionālo vajadzību ignorēšana		
Neadekvāta disciplīna vai robežas		
Nepiemērota komunikācija		
Sociālo un izglītības vajadzību neizpratne		
Attīstībai kaitējoši apstākļi		

Drošai attīstībai kaitējošas vides iezīmes un izrietošās rīcības

BĒRNIEM UN DARBA VIETĀ

Aspekts	Bērna audzināšanas konteksts	Kolektīva vadīšanas konteksts
Nepiemērotas prasības un sagaidījumi	Uzliek bērnam pārāk lielu emocionālo vai uzvedības slodzi; neņem vērā vecumposma īpatnības.	Nesamērīga darba slodze, nereāli termiņi, neskaidri mērķi.
Emocionālo vajadzību ignorēšana	Trūkst pieķeršanās, drošības sajūtas, empātijas; bērns jūtas emocionāli pamests.	Vadītājs ignorē komandas noskaņojumu, stresa līmeni, izdegšanas riskus.
Neadekvāta disciplīna vai robežas	Pārāk stingra, haotiska vai neparedzama disciplīna; bērns neizprot robežas.	Noteikumi tiek piemēroti nevienlīdzīgi, nekonsekventi vai pārlietu kontrolējoši.
Nepiemērota komunikācija	Kliedzieni, apsūkšana, sarkasms, ignorēšana, emocionāla manipulācija.	Kritika bez atbalsta, pasīvi agresīva komunikācija, izvairīšanās no dialoga.
Sociālo un izglītības vajadzību neizpratne	Netiek ievērotas individuālās mācīšanās vajadzības, temperaments, sociālās prasmes.	Netiek atbalstīta profesionālā izaugsme, netiek ņemti vērā cilvēku spēki, prasmes un personības.
Attīstībai kaitējoši apstākļi	Nestabila, haotiska, nedroša vide; pārlietu stress vai fiziska vide, kas traucē attīstībai.	Toksiska darba kultūra, haoss organizācijā, neskaidras struktūras, nepastāvīga vide.

- Fiziskā, emocionālā un sociālā vide ir vienlīdz svarīgas
- Nevardarbīga audzināšana = tiesības + pienākums
- Empātija = līderības spēks
- Ievainojamība = tilts, nevis siena

SOS CHILDRE
VILLAGES